

Nota van Inlichtingen

Aanbesteding ontwikkeling tentoonstellingsconcept en -ontwerp Redbad

Aanbestedende dienst: Fries Museum

Aanbesteding: ontwikkeling tentoonstellingsconcept en -ontwerp Redbad

Aanbestedingsnummer / kenmerk: TN 531795

Publicatiedatum Nota van Inlichtingen: 28 juli 2025

Versie: definitief

Deze Nota van Inlichtingen bevat de antwoorden van de aanbestedende dienst op de tijdig gestelde vragen van (potentiële) inschrijvers, alsmede eventuele verduidelijkingen of wijzigingen op de aanbestedingsstukken. De vragen van inschrijvers zijn geanonimiseerd. Nota van Inlichtingen maakt onlosmakelijk deel uit van de aanbestedingsdocumenten. Inschrijvers dienen bij hun inschrijving rekening te houden met de inhoud van deze nota.

Vragen en antwoorden

Bestek en procedure

1. Mag het plan van aanpak visuele elementen bevatten en mogen er visualisaties voor de tentoonstelling Redbad worden ingediend bij de aanbesteding?

De aanbestedende dienst vraagt niet van inschrijvers om visualisaties te maken voor de tentoonstelling Redbad. Wetende hoeveel werk het maken van nieuwe, kwalitatieve ontwerpen en visualisaties is, verwacht de aanbestedende dienst niet om voor deze tentoonstelling in dit tijdsbestek iets te ontwikkelen. Zo hopen we een *level playing field* te faciliteren voor inschrijvers. Eventuele ingeleverde visualisaties van de tentoonstelling Redbad worden derhalve nadrukkelijk niet meegenomen in de beoordeling.

De aanbestedende dienst verwacht in het Plan van Aanpak een schriftelijke terugkoppeling op de verschillende beoordelingsaspecten zoals genoemd in het Bestek, waaronder een conceptvoorstel waarin zowel inhoudelijke als creatieve ideeën verwerkt worden.

Om mee te doen aan de aanbesteding wordt stevige ervaring van de inschrijvers verwacht. Als referentie dienen daarom 2 relevante referentietentoonstellingen in 3 jaar voorafgaand aan deze aanbesteding te worden ingeleverd; daarbij moet sprake zijn van de ontwikkeling van een ruimtelijk, grafisch en tentoonstellingsconcept in een archeologisch en/of historisch onderwerp met tentoonstellingsoppervlakte van minimaal 600 m² (Bestek, pag. 12). Deze referenties en de omzetverklaring zijn de selectiecriteria.

Ter verduidelijking van het Bestek is een en ander aangepast in een tweede en definitieve versie van het Bestek: 'Bestek Redbad Definitief'. Wij voegen een extra punt toe bij de 'In te leveren documenten', te weten: max. 10 visualisaties van tentoonstellingsontwerpen van de hand van de inschrijver waarvan de inschrijver denkt dat deze een goed beeld geven van de ervaring van de inschrijver in het algemeen en op het gebied van archeologische tentoonstellingen in het bijzonder. Daarbij voegen we dit toe als beoordelingsaspect voor de kwaliteit bij de 'Gunningscriteria'.

2. Zijn de CV's een onderdeel van het Plan van Aanpak?

De CV's zijn geen onderdeel van het Plan van Aanpak, maar van de 'In te leveren documenten' en zijn een beoordelingsaspect. Ter verduidelijking: Het maximale aantal pagina's geldt alleen voor de uitwerking van het Plan van Aanpak. Daarin willen we een schriftelijke reflectie op de eerste 5 genoemde punten (Bestek, pag. 12 & 13). Het 6^e punt: kwaliteit en ervaring team, beoordelen we op basis van de CV's (Bestek, pag. 13) en hoeft dus niet meegenomen te worden in het Plan van Aanpak. Om verwarring te voorkomen is dit in de nieuwe versie 'Bestek Redbad Definitief' aangepast.

3. Wordt van de opdrachtnemer verwacht dat deze ook de publieksteksten schrijft?

De aanbestedende dienst verwacht niet van de opdrachtnemer dat deze de publieks- en zaalteksten schrijft. Deze teksten worden door medewerkers van het museum geschreven. Wel wordt in dit kader van de opdrachtnemer ondersteuning bij de ontwikkeling van het concept verwacht, alsook het vormgeven van de teksten in een bij het ontwerp passende grafische laag.

Aanvullend: Bij de ontwikkeling van het concept wordt er samengewerkt met het inhoudelijke projectteam van het museum. Het concept wordt gezamenlijk op hoofdlijnen ontwikkeld, dit is in het Bestek uitgewerkt bij de uitgangspunten voor het tentoonstellingsconcept.

4. In het Bestek wordt gesteld dat multimedia tweetalig dient te zijn. Welke taaleisen gelden voor de tentoonstellingsteksten?

In de tentoonstelling bieden we de teksten aan in vier talen: Nederlands, Duits, Engels en Fries. Het museum verzorgt de teksten en vertalingen, ook voor eventuele multimedia. Bij de ontwikkeling van teksten voor multimedia mag de opdrachtnemer desgewenst het voortouw nemen. Het museum leest in dat geval mee en kan de vertalingen regelen.

5. Geldt de minimale omzet van €250.000,- voor exact de afgelopen drie jaar en wat is de omzeteis als een inschrijver meedoet als consortium?

De aanbestedende dienst vereist dat deelnemende partijen in de afgelopen drie jaar een minimale omzet van €250.000 hebben behaald. Deze omzet dient dus behaald te zijn over de jaren 2022, 2023 en 2024. Indien een opdrachtnemer meedoet als consortium dienen alle partijen een minimale omzet van €250.000,- te hebben gedraaid over die jaren.

Emden

6. In hoeverre is de tentoonstelling in Emden onderdeel van de aanbesteding?

De tentoonstelling Redbad reist na de looptijd in het Fries Museum in aangepaste vorm door naar het Oostfriesisch Landesmuseum Emden (OLME). Omdat het museum in Emden een kleinere expositieoppervlakte en andere vertoningsmogelijkheden heeft, zal de tentoonstelling niet 1-op-1 kunnen worden overgenomen. In hoeverre ontwerponderdelen, vitrines en multimedia doorreizen wordt duidelijk wanneer het concept, de verhaallijn per zaal en de objectlijst concreter worden.

Wat achtergrond: Redbad is een samenwerking tussen verschillende musea en instituten. Het Fries Museum is *lead partner* in het bredere project Redbad waarvoor de Interreg VI A Deutschland – Nederland subsidie is toegekend. De uitwerking van de resultaten van het wetenschappelijke pakket en de selectie van de bijbehorende objecten voor de tentoonstelling zijn voornamelijk in handen van het Fries Museum. De beslissingen en werkzaamheden rondom het concept, de verhaallijn en het bijbehorende ontwerp voor de tentoonstelling daarmee ook. Wel blijven we voortdurend in overleg met onze partners in dit project. Omdat we in deze samenwerking vanaf het begin af aan hebben besloten dat de tentoonstelling na Leeuwarden ook naar Emden doorreist, nemen wij het OLME in elke fase van

de tentoonstellingsontwikkeling mee. Het doel is dat de tentoonstelling in het Fries Museum zoveel mogelijk overgenomen kan worden door het OLME; qua objecten, look & feel van de tentoonstelling en de ontwikkelde multimedia. Het OLME is verantwoordelijk voor het uiteindelijke resultaat in hun museum. Het aanpassen van het bestaande ontwerp naar die locatie ligt bij het OLME en zij krijgen hierbij ondersteuning van het Fries Museum.

De opdrachtnemer van de aanbesteding werkt voor het Fries Museum en de werkzaamheden zijn voor de tentoonstelling in Leeuwarden. In het kader van onze samenwerking met het museum in Emden verwachten wij van de opdrachtnemer dat:

- de resultaten van de conceptontwikkeling en de door de opdrachtnemer opgestelde documenten, volle eigendom van de opdrachtgever worden. Denk hierbij aan de verschillende aan te leveren documenten per ontwerpfase en bouwtekeningen, maar ook aan de bestanden voor de productie van tentoonstellingsonderdelen zoals illustraties, audio en video. Als de tentoonstelling gaat reizen dan verwachten we van de opdrachtnemer dat de look & feel van het ontwerp van de tentoonstelling in Leeuwarden, meereist zonder dat daar extra kosten tegenover staan. Uiteraard blijven credits voor het ontwerp bij de opdrachtnemer, tenzij zij daar bezwaar zelf tegen hebben.
- minimaal een lid van het (ontwerp)team van de opdrachtnemer bereid is om minimaal een keer met de coördinator tentoonstellingsbouw, de projectleider en de medewerker publieksinterpretatie van het Fries Museum mee te reizen naar een vergadering in Emden voor kennismaking ter bevordering van de samenwerking in het kader van grensoverschrijdende kennisoverdracht, voor een presentatie van het bureau aan het team in Emden en een rondleiding door het museum en de tentoonstellingszalen op die locatie.
- in de drie ontwerpfases en de uitvoeringsfase meegedacht wordt over wat overneembaar is naar de locatie in Emden. Dit kan betekenen dat opdrachtgever bepaalde eisen heeft aan specifieke ontwerpen van nieuwe vitrines, meubels of multimedia, zodat deze direct kunnen worden overgenomen door een andere locatie. Deze eisen zullen op voorhand besproken worden met de opdrachtnemer.

De aanbestedende dienst verwacht niet dat de opdrachtnemer werkzaamheden uitvoert om het ontwerp en bijbehorende tekeningen of ontwikkelde multimedia aan te passen aan maatvoering, vitrines of hardware van een andere locatie dan het Fries Museum. Eventuele aanpassingen in het concept en ontwerp van de Redbadtentoonstelling staan het Fries Museum vrij. Uiteraard wordt de expertise van de opdrachtnemer gerespecteerd en mogen zij desgewenst mee blijven kijken en denken. Indien ontwikkelde multimedia toch moet worden aangepast naar andere specificaties, dan zal dat een opdracht van het OLME zelf worden.

Hoewel er daartoe nu geen concrete plannen zijn sluiten wij niet uit dat de tentoonstelling na Emden nog in een vervolgllocatie getoond wordt. Mocht dit het geval zijn dan verwachten wij van de opdrachtnemer enkel bereidheid tot het eerste punt zoals hierboven benoemd.

Inhoud

7. Zijn er meer objecten beschikbaar voor het thema handel?

Ja, deze zijn verwerkt in een nieuwe versie van de bijlage met de bouwstenen van het concept; 'Redbad - bouwstenen concept - V2'.

8. In het Bestek worden onderwijsgroepen als doelgroep genoemd, om welke onderwijsgroepen gaat het?

Het project Redbad is gericht op grensoverschrijdende samenwerking tussen musea, onderzoeks- en onderwijsinstellingen in het noorden van Nederland en Duitsland (Friesland, Groningen en Ostfriesland). Door samenwerking tussen wetenschap, musea en onderwijs komt de gemeenschappelijke geschiedenis tot leven en wordt het cultuur- en onderwijsaanbod wordt vernieuwd. De partners creëren een grensoverschrijdend, modern en divers cultureel aanbod via drie

sporen: een boeiende tentoonstelling voor een breed publiek, onderwijsprogramma's met de nadruk op ambachten en burgerschap en een *role playing game*, vooral gericht op kwetsbare jongeren.

De tentoonstelling is geschikt voor een breed publiek. Via innovatieve onderwijsproducten - dit valt buiten de opdracht van de opdrachtnemer - wordt het bezoek aan de tentoonstelling verrijkt. Met het project wordt een bijdrage geleverd aan het versterken van het onderwijs in de regio ten aanzien van ambachten en burgerschap op zowel het niveau van primair onderwijs, voortgezet onderwijs als beroepsonderwijs.

Team

9. In het Bestek staat dat van de opdrachtnemer wordt verwacht dat er ten minste één vloeiend Duits sprekend teamlid (B2) in het team zit, is dit een harde eis?

Vanwege de belangrijke grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland in dit project heeft de aanbestedende dienst een grote voorkeur voor een team waarbij de beheersing van de Duitse taal in woord en geschrift gewaarborgd is en verder gaat dan de mogelijkheden die het internet, AI en vertalingsprogramma's ons bieden. We nemen deze vaardigheden mee in de beoordeling van de inschrijvers.

Mocht de inschrijver niet geheel aan de gestelde eis voldoen, maar wel denken alsnog een geschikte partij te zijn voor de aanbestedende dienst, dan zien wij dat graag in het Plan van Aanpak beargumenteerd.

Indien de inschrijver overweegt om het team te versterken door hiervoor een externe aan te trekken voor het project dan wil de aanbestedende dienst dat er helder wordt aangegeven waarvoor, hoe ervaren diegene is in de uit te voeren werkzaamheden, of de opdrachtnemer al vaker met diegene heeft samengewerkt en voor hoeveel uur diegene beschikbaar gaat zijn. De kosten voor het aantrekken van deze persoon/personen zijn uiteraard voor de opdrachtnemer en vallen binnen de in te dienen offerte.

Tentoonstellingsbouw

10. De aanbestedende dienst geeft in het Bestek aan dat de opdrachtnemer rekening dient te houden met hergebruik en duurzaamheid. Zijn er lijsten die laten zien welke onderdelen, vitrines en hardware er beschikbaar zijn voor hergebruik?

Er zijn twee lijsten toegevoegd aan de bijlagen: 'Overzicht AV apparatuur' en 'Overzicht vitrines en apparatuur'. Deze lijsten geven een beeld van beschikbare vitrines, hardware en meubels. Bijgevoegde documenten mogen zonder toestemming van het Fries Museum niet gedeeld worden met derden en moeten na de afloop van de tendertermijn worden gewist. De aanbestedende dienst gaat ervan uit dat inschrijvers over de benodigde programma's beschikken om de documenten te kunnen openen. Wij verwachten dat inschrijvers op basis hiervan en op basis van eerdere vergelijkbare opdrachten van de inschrijver in het Plan van Aanpak een bespiegeling kan geven op hergebruik bij het tentoonstellingsontwerp van Redbad.

De bestanden geven dus een indicatie en pas na de gunning volgt er een definitieve lijst van beschikbare middelen. Op het moment dat de opdracht gegund wordt gaan opdrachtgever en -nemer met elkaar in gesprek om hergebruik te bepalen. Ook dan volgen er gesprekken over mogelijke voorwaarden bij objecten zoals condities en klimatologische omstandigheden, mede omdat op dit moment de objectlijst nog vol in ontwikkeling is. Overigens heeft het Fries Museum een relatief nieuw gebouw met uitstekende condities.

11. In het Bestek staat over het budget voor tentoonstellingsbouw: “Uit dit budget komt niet: fees voor opdrachtnemer, eventuele onderaannemers, personele kosten van museummedewerkers, afbraak/herstelkosten, lichtontwerp of daarvoor benodigde apparatuur.”. Wordt met ‘fees voor opdrachtnemer’ de €130.000,- bedoeld die daarboven wordt genoemd?

Dit is inderdaad onduidelijk. Ter verduidelijking: Voor de opdracht in het Bestek staat €130.000,- ter beschikking. De opdrachtnemer moet met het geoffreerde bedrag de gevraagde activiteiten uitvoeren, inclusief onderaanneming als hij delen van deze activiteiten wil uitbesteden aan derden en hiervoor kiest (zie ook vraag 12). Het budget voor tentoonstellingsbouw is in handen van het Fries Museum. Andere zaken, waarvoor het Fries Museum zorg draagt, los van de kosten voor tentoonstellingsbouw en de opdracht van deze aanbesteding, zijn: personele kosten van het museum, afbraak- en herstelkosten, lichtontwerp en benodigde apparatuur. Deze maken geen deel uit van het genoemde budget voor tentoonstellingsbouw, maar worden uit een andere post bekostigd door het museum. Volledigheidshalve wijzen we er nog eens op dat de opdrachtnemer geen opdracht voor tentoonstellingsbouw of de andere genoemde posten op kosten van de opdrachtgever kan geven, maar dat het Fries Museum deze opdrachten zelf zal verlenen. Vanzelfsprekend is er overleg tussen opdrachtnemer en Fries Museum over wat er voor de tentoonstelling zal worden aangeschaft.

12. Wat of wie verstaan jullie onder eventuele onderaannemers?

De opdrachtnemer bedenkt, in overleg met het museum, welke ondersteunende middelen er nodig zijn om het tentoonstellingsconcept op een hoger niveau te brengen, zoals: een video met uitleg over een bepaald onderwerp, een audiolijn met een laag met bijzondere vertellingen, illustraties die bepaalde objectuitleg vergemakkelijken. Als de opdrachtnemer niet zelf de expertise in huis heeft om die middelen te produceren, dan kan de opdrachtnemer een onderaannemer in de hand nemen om deze middelen te ontwikkelen. Het contract wordt met de opdrachtnemer gesloten en de kosten voor deze ontwikkeling vallen in zo'n geval binnen de fee van de opdrachtnemer. Voorgenomen onderaanneming wordt altijd met de opdrachtgever overlegd en pas na goedkeuring van de opdrachtgever in gang gezet. Zie ook vraag 11.

13. Is er voor het lichtontwerp een apart budget beschikbaar en is er al een vaste samenwerking met een lichtontwerper?

Er is apart budget beschikbaar voor het lichtontwerp. Voor het lichtontwerp hoeft geen aanbesteding gedaan te worden. Het museum heeft een voorkeur voor een lichtontwerper, maar dit gaat in overleg met de opdrachtnemer.

14. Kunt u een beeld schetsen van de capaciteit en expertise van het interne bouwteam?

Het team facilitair van het Fries Museum wordt aangestuurd door de coördinator tentoonstellingsbouw. Hij stuurt het interne facilitaire team van ervaren medewerkers aan dat bij het museum de tentoonstellingen realiseert. Deze coördinator heeft veel contact met het ontwerpteam van de opdrachtnemer.

Voor de aanbesteding mag de inschrijver ervan uitgaan dat er tijdens de opbouw van de tentoonstelling 3 mensen, 32 uur per week, verdeeld over 5 werkdagen aan het bouwen zijn. Denk hierbij aan het creëren van nieuwe wanden of het ombouwen van oude tentoonstellingselementen in het kader van hergebruik. Sommige elementen van de bouw worden al voorbereid in de periode tussen de vaststelling van het definitieve ontwerp en de afbouw van de voorgaande tentoonstelling. Zaken als aanbrengen van blow-ups, inladen van multimedia en schilderwerk worden uitbesteed.

Naast het facilitaire team is er een team behoud en beheer dat de tentoonstelling op objectniveau inricht nadat de bouw is voltooid.

De bouwperiode duurt zo'n 3 weken, dit is exclusief de afbouw van de voorgaande tentoonstelling. Na

de bouw volgt een meestal een periode van 9 dagen inrichten. De dinsdag voor de openingsdag is de opleverdatum waarna er enkel nog kleine finaliserende werkzaamheden worden gedaan en de zalen al toegankelijk zijn voor pers, previews van verschillende stakeholders, etc.

Na gunning gaan opdrachtgever en opdrachtnemer met elkaar in gesprek om de mogelijkheden en planning op detailniveau te bespreken. Voor de aanbesteding is het de bedoeling dat de aanbestedende dienst op basis van de geleverde documenten kan zien dat de inschrijver ervaring heeft met het inrichten van (archeologische) tentoonstellingen met een vergelijkbare schaal, met het samenwerken met een museum dat de oplevering van de bouw niet volledig uitbesteed aan een externe partij en hoe zij deze samenwerking voor zich ziet.

15. Wat wordt er bedoeld met dat het ontwerp uitvoerbaar moet zijn binnen de museale normen voor behoud en beheer?

Bij het tonen van museale en historische objecten spelen diverse richtlijnen een rol voor het behoud en beheer van de objecten. Wij gaan ervan uit dat de opdrachtnemer beschikt over ruime ervaring en kennis met betrekking tot de museale werkwijze en bekend is met richtlijnen in het kader van het veilig en verantwoord tonen van kunst en erfgoed. Deze ervaring lezen wij als het goed is terug in het Plan van Aanpak en de ervaring van de teamleden.

16. Wat wordt bedoeld met ‘Het concretiseren van de kansen collectie’?

In het Bestek wordt gesproken over de onderwerpen die uitgewerkt worden bij het uitwerken van het tentoonstellingsconcept. Het concretiseren van de kansen van de collectie zal in samenspraak met het museum aan de orde komen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het toevoegen van bepaalde objecten aan de tentoonstelling (toevoegen van een specifiek spectaculair object uit de eigen collectie, dan wel van een bijzonder bruikleen) om het verhaal beter te kunnen vertellen. Een ander voorbeeld in dit kader is dat we in gezamenlijkheid nadenken over hoe bepaalde collectiestukken nog aantrekkelijker gemaakt kunnen worden voor publiek door er bijvoorbeeld een replica bij te laten maken of een video te ontwikkelen waarin de werking van het object tot leven wordt gewekt.

17. De aanbesteding valt in vakantietijd, is er ruimte om de planning op te rekken?

Er is sprake van een strakke planning in de vakantieperiode, dit geldt eveneens voor de aanbestedende dienst. De aanbestedende dienst is vanwege verschillende omstandigheden genoodzaakt tot deze planning en deze blijft onveranderd.

Hergebruik en duurzaamheid

18. Worden delen van het tentoonstellingsontwerp vaker gebruikt?

Ja. Welke delen dat zijn zal in overleg gaan met coördinator tentoonstellingsbouw en de projectleider tentoonstellingen. Op dit moment kunnen we nog niet op detailniveau ingaan over welke elementen dat gaat. Wij zijn benieuwd naar de ervaring en visie van de inschrijver op dit onderdeel en lezen dat graag terug in het Plan van Aanpak.

19. Van wie zijn de tentoonstellingselementen na afloop?

Alle tentoonstellingselementen zijn (doorgaans) van het Fries Museum. Voor deze tentoonstelling willen wij graag (om niet) zoveel mogelijk aan onze vervolglocatie in Emden meegeven. Als duidelijk is wat niet

mee kan reizen maken we, in overleg met de opdrachtnemer, een plan wat hergebruikt, doorgegeven of duurzaam afgebroken wordt.

Begroting

20. Is het toegestaan om een post 'onvoorzien' op te nemen binnen het budget van €130.000? Zo ja, welk percentage is aanvaardbaar?

Nee. Op dit moment is er niet de verwachting dat meerwerk nodig zal zijn. Is dat uiteindelijk toch het geval, dan gaan opdrachtgever en opdrachtnemer hier op voorhand over in gesprek. Het uurtarief voor meerwerk kan niet hoger zijn dan de prijzen die in de offerte bij de aanbesteding worden ingeleverd. Meerwerk mag niet eerder worden uitgevoerd dan na schriftelijke goedkeuring door de projectleider van de opdrachtgever, op straffe van verval van aanspraken. Eventuele discussies over meerwerk mogen nooit een reden zijn voor opschorting van werkzaamheden door opdrachtnemer.

Overzicht wijzigingen

Onderstaande wijzigingen worden verwerkt in een nieuwe en daarmee definitieve versie van het Bestek. Deze versie 'Bestek Redbad Definitief' is bindend. Daarnaast zijn er 2 bijlagen aan de nieuwe versie van het Bestek toegevoegd en is 1 bestand geüpdatet, waardoor er in totaal 5 bijlagen meegeleverd worden bij deze aanbesteding. Deze Nota van Inlichtingen maakt onlosmakelijk deel uit van de aanbestedingsdocumenten.

1. Verduidelijking bij Offerte
2. Verduidelijking bij Plan van Aanpak
3. Wijziging bij aan te leveren documenten
4. Wijziging in Gunningscriteria
5. Wijziging Beoordelingscommissie

Definitieve aanbestedingsdocumenten

1. Bestek Redbad Definitief
2. Nota van Inlichtingen
3. Bijlagen:
  - Redbad - bouwstenen concept - V2
  - Overzicht AV apparatuur
  - Overzicht vitrines en apparatuur
  - Plattegronden expositiezalen 2^e verdieping_FM
  - Algemene inkoopvoorwaarden Fries Museum Keramiekmuseum Prinsessehof